

Liftari

Jalka oli taas vihoitellut koko päivän, itseasiassa koko kuluneen viikon. Nyt pelkkä kaasunkin painaminen sai sen puutumaan Jarmon ajaessa K-marketilta kotiin kulahtaneen naapuruston läpi. Hän kurvasi lähimmälle bussipysäkille, oli pakko päästä verryttelemään, vaikka autossa oli istuttu vasta vartti.

Veri virtasi taas helpottavasti puutuneeseen reiteen pienen taapertelun jälkeen. Täällä ei haluaisi kukaan viettää kovin kauan aikaansa. Kauempaa kuului nuorison hörähteleviä nauruja, jossakin hurisi rikkiäiseltä kuulostava ilmanvaihtokone. "Excuse me?" Jarmo kuuli olkansa takaa. Siellä seisoskeli ulkomaalaisen näköinen mies, laukku vierellään ja puhelin kourassa. "Minä en haluu ostaa mitään", Jarmo puuskahti ja heilautti kättään miehelle taputellessa toisella reittään. Nykyään koko ajan tahdottiin tuputtaa vaikka ja mitä. Näissä tilanteissa piti vain olla kylmä ja tukahduttaa minkäänlaiset ajatukset uuden aikakausilehden tai laihdutuspillereiden myymisestä. Ne oli jo testattu, eivätkä ne toimi.

Aikansa verrytelyään Jarmo rojahti takaisin auton rattiin ja käynnisti kulahtaneen Ladan. Sisällä oli kuitenkin jokin erilainen tuoksu, joka ei muistuttanut tuttua sitruuna Wunderbaumia.

"Excuse me, are you Markou?"

Tsiisus! Jarmo hypähti ja antoi vanhan sydämensä pompata hetkeksi kurkkuun. Mitä ihmettä tuo myyjä teki täällä? Jarmon autossa! Törkeää toimintaa.

Jarmo päästi pitkän henkäyksen ja piti vaivoin rääväsuunsa kurissa sykkeen palatessa normaaliin. "Mai neim Jarmo", hän sanoi tökkivällä englannin kielellään, jota ei ollut koulussa ikinä opetettu. Siitä oli opittu pätkiä tv-ohjelmien, mainosten ja kaupungilla toisten kuuntelun voimalla. "Uber?" ulkomaalainen jatkoi. "No! Jarmo!"

Äh, nyt alkoi keittämään yli, tässä oli jo liikaa kysymyksiä. Jarmo pyöräytti itsensä vaivalloisesti takapenkille päin, että hän oli nenäkkäin tuon oudon liftarin kanssa. "Nyt ulos, en tarjoile kyytejä!" hän huiski käsillään. Muukalainen toljotti säikähtäneenä Jarmon räyhäämistä, mutta ymmärsi viestin ja pikaisesti kapusi ylös pienestä Ladan kopperosta.

"Kaikkea sitä saa elämässä kestää", Jarmo huokaisi ja lähti köröttelemään kotia kohti, jatkuvasti peilejä vilkuillen, ettei liftaaja yrittäisi enää mitään. Eikä tämä yrittänytäkään, itseasiassa hän näytti olevan lirissä. Muuan nuorisopoppoo, joka oli käynyt Jarmolle turhan tutuksi aikaisemmilta kotimatkoiltaan, oli piirittänyt liftarin. Liian sukkelasti he riistivät mieheltä tämän matkalaukun, riuhtaisivat sen auki ja ryhtyivät viskelemään kaikkea, mitä heidän käsiinsä tarttui. Nätisti viikatut sukat, tuliaisiksi tarkoitetut karkkipussit ja siistit kravatit lentelivät ilman halki, miehen ryntäillessä hädissään omaisuutensa perässä. Lopuksi nuoret iskivät maahan hintavan näköisen viinipullon, joka maalasi rappeutuneen kävelytien punaiseksi. Jarmo katseli touhua, hidasti vauhtiaan ja kurtisti kulmiaan. Jokin koputteli Jarmon rintakehää, jokin puolestaan raastoi mieltä. Ote ratista tiukentui. Kaikkeen ei pitäisi puuttua...

Mutta tällä kertaa Jarmon pitäisi. Kuin käskystä hän vaihtoi pakin päälle ja lähti peruuttamaan kauheaa kyytiä miestä kohti.

”Nyt penskat loppuu tuommonen! Koteihinne siitä, hus!” Jarmo ärjyi linkuttaessaan autolta sakkia kohti, yrittäen piilottaa jalan säryn ja kaivaen esiin pahimman äänensä. Nuoret näyttivät kauhistuneilta, ainakin Jarmon mielestä, ja lampsivat pian tiehensä. Jarmo katsoi ympärillä vallitsevaa matkatavaroiden sekasortoa. ”Thank you Uber driver!” mies kiitti häntä. ”Mai neim Jarmo”, Jarmo korjasi kohteliaasti hengähtäen.

Jarmo kääntyi jo lähteäkseen, päivän hyvä teko oli tehty, kunnes mies huikkasi hänen peräänsä: ”Excuse me!” Jarmo kääntyi äänen puoleen. Mies taputteli taskujaan ja katsoi harmistuneena Jarmoa. ”Could you take me to the airport? They stole my wallet. And broke my phone”, mies väläytti tummaa, säpäleinä olevaa puhelintaan. Jarmo katsoi miestä pitkään. Tilanne tosiaankin näytti kurjalta. Kyllähän auttamistehtävä olisi suoritettava loppuun asti.

Jarmo päätteli miehen tarvitsevan kyytiä, mutta mikä olikaan *airport*? Jonkinlainen portti? Arpa portti? Ahaa! Mieshän oli nero! Hän halusi ostaa arpoja, jotta pystyisi voittamaan rahansa takaisin! Siinäpä välkky yksilö, Jarmo tuumaili.

Pelihalliin ei Jarmo ollut näillä kulmilla törmännyt, mutta lähistöllä oli R-kioski, josta voisi ostaa vaikka mitä arpoja. ”Ok, I teik juu to arpaortti”, Jarmo totesi ja heilautti tällä kertaa kutsuvasti kättään. Miehen kasvot kirkastuivat eleestä, ja hän survoi nopeasti kaikki levällään olevat, viinin tahrimat tavaransa takaisin matkalaukkuun ja ryntäsi Jarmon Ladan takapenkille.

”Kuinka monta arpaa laitetaan?” Jarmo kysyi mieheltä karkkihyllyjen lomitse pujotellen. Mies katsoi häntä hämillään, itseasiassa katsoi koko paikkaa aika hämillään, vilkuili kelloa käsiään epävarmasti hieroen. Jarmo ajatteli, että nyt oli jokin pielessä... Hän käveli kassalle, jossa nuori nainen palveli. ”Anteeksi, osaatko sanoa mikä on *airport*?” Myyjä vilkuili Jarmon olan yli hätääntyneen näköistä turistia. ”Se on lentokenttä, herra”, tämä tulkkasi. ”Ahaa! Vai sinä halusit lentokentälle. No voi rähmä”, Jarmo voivotteli. Mies työntyi tämän viereen, jossa hän vaihtoi Jarmolle vieraalta kuulostavia sanoja myyjän kanssa. Jarmo katsoi, kuinka eloisa väri miehen kasvoilla valahti hiljalleen pois. Lopuksi tämä nyökkäsi, kiitti avusta ja käveli hiljaisesti ulos kioskilta, Jarmo seuraten hänen perässään, epävarmana tilanteesta. Hän katsoi sivusta, kuinka mies rojahti istumaan katukiveykselle ja painoi kasvonsa kämmeniin. Jarmo tajusi mokanneensa. Pahasti. Miksi auttamisen piti ollakin niin vaikeaa...

Jarmo istahti miehen viereen, kuunteli tämän surullisia nyhkyäksiä, katseli taivasta ja mielti särkevää reittään. ”Tuleppa. Minä keitän kahvit ja sitten pohditaan”, hän taputti miestä selkään ja nousi ylös. Vastahakoisen oloisena mies seurasi Jarmoa takaisin sitruunantuoksuisen Ladan takapenkille.

Koko viisiminuuttinen kotimatka kuljettiin hiljaisuudessa, miestä ei paljoa enää hymyilyttänyt.

Tutun harmahtavan sinisen omakotitalon pihassa Jarmo kapusi ylös autosta ja oli aikeissa auttaa laukun kantamisessa, mutta mies jo heilutteli alakuloisena kättään ja nappasi turmellun matkalaukkunsa. Omenoita lojui pihamaalla enemmän kuin Jarmon mielestä oli soveliasta. ”Sori kun on piha niin rähjänen, mun on vähän hankala keräillä noita omppuja”, Jarmo selosti miehelle, osoitellen ylikasvaneella nurmikolla lojuvia omenoita.

Pienessä keltaisen sävytteisessä eteisessä mies kumarsi Jarmolle ja kiitti kovasti vieraanvaraisuudesta. ”Noh noh, kyllä tehtävä pitää hoitaa loppuun”, Jarmo hyräili. Aluksi tøykeältä liftarilta vaikuttanut olikin todellisuudessa varsinainen herrasmies, hän tuumaili.

Hämärtyvässä keittiössä Jarmo laittoi kahvin porisemaan ja kattoi pöytään vieraille tarkoitetut kupit ja lautaset, niin hienosti kuin suinkin osasi. Taitteli lautasliinoista pienet lumpeenukat. Mies seurasi sivusta, kunnes uskalsi istahtaa kattauksen ääreen. Jarmo nouti keittiöstä aamulla leipomansa korvapuustit, joita mies hetken osasi tuijotella varautuneena. ”Se on korvapuusti. Ihan itte tehtyjä, vannon ettet parempia täältä löyvä. Syö pois vaan”, Jarmo kaupitteli ja ojensi pullakoria, josta mies lopulta sormet kaneliin tahrien nosti pullan.

Ja siinä he istuivat ja söivät korvapuusteja ja hörppivät kahvia, joka oli miehelle kamalan kitkerää, mutta Jarmolle juuri sopivan tummaa. Kaksi toisilleen täysin vierasta miestä, jotka eivät puhuneet samaa kieltä, jotka eivät olleet samasta maasta ja jotka molemmat huomasivat pitävänsä korvapuusteista hirmuisen paljon.

”Very good”, mies maiskautti. Jarmo hymyili tyytyväisenä, ylpeänä leipomuksistaan. ”Oisin laittanut omenaakin, mutten oo pystynyt niitä oikein keräilemään”, Jarmo jaaritteli ja taputti kipeää reittään miehen tutkaillessa häntä. Lämmin hiljaisuus paisui, kunnes mies kysyi yllättäen: ”Why are you helping me?” Jarmo prosessoi kysymystä päässään, mietti entistä kauemmin vastaustaan, halusi kertoa sen niin hyvin kuin suinkin osasi. ”Minulla oli tällainen ystävä, erittäin hieno kaveri hän olikaan. Hän on siis kuollu. Mutta mä olinki varsinainen urpo. Nyt oon ymmärtäny, että mun ois pitäny jeesiä sitä. Mutten koskaan viittiny. Nii mä halusin auttaa sua. Ettei sulle kävis niin, ku mun ystävälle.”

Mies kuunteli tarkasti, välillä nyökkäillen Jarmon takellessa. Katseli hänen eleitään ja tulkitsi sitä kautta tarinaa. Vilkaisi Jarmon kipeää jalkaa, sen jälkeen keittiön ikkunaa. Jarmon lopetettua, hän nousi ylös tuoli narahtaen. ”Now it’s my turn to help you.”

Jarmo katsoi, kuinka mies tunki siistit kenkensä jalkaan, heitti beesin trenssitakkinsa käsivarsilleen ja suuntasi ovesta ulos kohti etupihaa. Jarmo kintereillään, mies ryhtyi keräämään maasta kypsiä omenoita maahan asetetun trenssinsä päälle siistiin kasaan. Jarmo seurasi terassilta käsin miehen menoa, suu tahtoi melkein aueta hämmästyksen ja ihailun sekaiseen pyöreään muotoon omenoiden pelastuessa julmalta kohtaloltaan. Jarmo kipaisi sisältä puutarhahoidossa käyttämänsä kumisaappaat sekä ainakin 20 vuotta vanhan tuulitakin, ja liittyi miehen seuraan. Reisi vihoitteli yhä sen verran paljon, että Jarmo vain istahti omenapuun juurella sijaitsevaan keinutuoliin ja seurasi sivusta omenatalkoita, yltä päältä onnessa. Hän hymyili miehelle, joka kyyristyneenä nyt kuraisen trenssitakkinsa yllä, hymyili takaisin leveintä ja aidointa hymyä, jonka Jarmo oli koskaan 76-vuotisen elämänsä aikana nähnyt.

Syysillan pimetessä ja omenatalkoiden ollessa suoritettu, petasi Jarmo ikivanhalle luottosohvalleen sängyn vierasta varten. Mies oli pannut ylleen raidallisen pyjamasetin, jonka puntissa ja rinnan kohdalla oli viinitahroja päivän aikaisemmista tapahtumista. Jarmo tuuppasi vielä tämän syliin kirkkaanoranssit villasukat, jotka mies ensin työnsi liian kiitollisena Jarmon käsiin. ”Älä huoli, ei oo käytetyt, neuloin ne vasta muutama päivä sitten. Täällä tulee öisin aika vilponen. Ja sä kun oot niin ilonen tyyppi niin toi kirkas väri sopii sulle paremmin”, sanoi Jarmo ja laski sukat miehen käsiin.

Seuraavana aamuna Jarmo vei miehen lentokentälle— ei arpaortille. Hän ajoi tyytyväisenä koko matkan, vaikka reisi kärtyyli yhä, ja maksoi turhia miettimättä kalliin parkkimaksun, vain että saisi mennä sisälle hyvästelemään kuran tahrimaan tressitakkiin sonnustautuneen miehen.

Portilla mies kääntyi Jarmon puoleen ja tokaisi reippaasti: ”Kiitos paljon!” ja kumarsi syvään. Jarmo aina yllättyi tämän eleistä, kuinka vilpittömältä ne vaikuttivatkaan.

”You are a kind man. And a very good Uber driver”, tämä jatkoi silmää vinkaten. Jarmo keskittyi jokaiseen sanaan, paistatteli kiitollisuuden tunteessa. ”Änd juu as well. Juu are a very guud omenankerääjä”, hän hymyili ja mies hymyili, haikeuden nakertaessa molempia sisältä.

Lopuksi mies ojensi Jarmolle tekstillä varustellun lapun. ”If you ever need to be helped, I will be there. That’s what friends do”, hän sanoi. Jarmo puristi lappua ryppyisissä sormissaan, kuuli vain sanan ”friends” ja ei ollutkaan muistanut, kuinka ihanalta ystävyys saattoi tuntua.

Kirjoittaja: Emilia Patey

Patey on voittanut tekstillään "Liftari" 2. palkinnon IBBY Finlandin kirjoituskilpailussa 2022.